

Komentarji

o dnevnem dogodku in vprašanju

Fordova skrb za delavce

Henry Ford, kralj majhnih

„fliverjev“, je zadnje

znanil svoje „zdravilo“

depresije. Ford, veliki

inženirja Hooverja

se ga še spominja?) in

prohibicije, najbrž ne

dosti v Rooseveltov

Deal“, zato pa sam re-

ameriški narod. Njegovo

„vilo“ se predvsem tiče av-

tske industrije.

ry misli, da bi bilo naj-

bi se avtomobilski in-

decentralizirala. To se

da bi se tovarne zgradile

njih mestih po deželi in v

ovarnih bi izdelovali razne

avte. Torej specializir-

tovarne. Izdelane dele bi

milijali v velika mesta, kjer

le sestavljale tovarne,

kih bi avte sestavljali in

čili za trg.

ta način bi se armada av-

tskih delavcev razkropi-

svaj deželi. Delavci bi ži-

delali v manjših skupi-

vaak delavci bi dobili kos

za obdelavanje in pride-

je zelenjave, krompirja in

takih reči.

Fordova ideja ni nova; že

et leti je sanjal, da bi bilo

obro, če bi bili njegovi

hkrati tudi farmarji,

misli, da je taka spojitev

trajskih delavcev in far-

silno briljantna ideja.

ec dela v tovarni, obenem

deluje svoj živež. Oče ga-

lovarni, mati z otroci pa

mi. Ni časa za lenarje-

popivanje! Ni vzroka za

je, da stradaš, če malo

! Ni vzroka za berače-

opore, ako oče izgubi de-

ovarni! In kadar pride de-

o, ostanje delavci doma

ajo na farmi — pa lahko

a, da mister Ford spet od-

ovarno in pozove tlačane

na delo!

es, samo Ford je zmožen

ljantne ideje. Ford skrbi

je delavce podobno kot je

asno skrbel plantažnik za

konje in mule. Ko je bila

ri kraju, je plantažnik

izgarene konje in mule na

Ford bi takisto nare-

delavci. Vsakega bi prisil-

na mora imeti kje na strani

am, kamor bi se zatekel, ka-

on zapre vrata tovarne.

NAČRT VLADNE KONTROLE KAPITALA

Predsednik Roosevelt se posvetuje z voditelji veleblaznisa in delavstva. Vlada kontrola nad industrijami cilj načrta. Bojazen pred revolucijo

Washington, D. C. — S sodelovanjem voditeljev veleblaznisa in delavstva je začela Rooseveltova administracija sestavljati načrt, ki naj bi prinesel nov ekonomski red v skladu z Rooseveltovim govorom, ki ga je imel zadnje nedeljo po radiu.

Kontrola nad kapitalom je cilj načrta. To pokazuje detajli predsednikovega projekta planirane ekonomije v industrijah, pod vladno kontrolo, ki so bili doslej objavljeni. Nekateri vidijo v tem izpolnitev napovedi, da ni rešitve za kapitalistični sistem in da se bližamo novemu družabnemu redu.

Med opazovalci ekonomske drame prevladujeta dve različni mnenji. Eno teh mnenj je, da se kapitalisti boje revolucije in so pripravljeni dati koncesije, da si zagotovijo vladno pomoč v boju proti boljševizmu. Drugo je, da veleblaznisa skuša pridobiti administracijo za preklic antitrustnih zakonov.

Trije komiteji ekspertov sestavljajo detajle načrta za vladno kontrolo nad industrijami. Pričakuje se, da bo načrt v kratkem izdelan in predložen Rooseveltu.

Domneva se, da bo načrt predvideval organiziranje tovarn v gotovi industriji v trgovsko zvezo, ki bi reprezentirala to industrijo v občevarstvu z vlado. Trgovska zveza bi določala minimalno mezdo in dolgotrajno delovnika potom kolektivnega pogajanja z delavskimi organizacijami. Daje bi določala cene produktov, vse — delovne ure, mezde in cene pa bi morala odobriti vlada. Antitrustne zakone se ne bi izvajalo proti industrijam, ki bi obratovale po takem načrtu.

Končni rezultat tega načrta bi bile višje mezde, krajši delovnik in višje cene za produkte, pravijo avtorji. Doba, ki je prišla s sprejetjem Shermanovega antitrustnega zakona, bi bila definitivno zaključena, nastopila bi pa doba vladne kontrole nad mezdami in cenami.

Napredek delavske zakonodaje

Starostna penzija uveljavljena v štirindvajsetih državah

New York. — (FP) — Osem nadaljnjih držav je v tem letu sprejelo načrte starostne penzije, poroča Ameriška asociacija za starostno zaščito. V tem letu so sprejele načrte starostne penzije države Colorado, Arkansas, Maine, Oregon, North Dakota, Arizona, Indiana in Washington. Pregled, ki ga je objavila ta asociacija, kaže, da ima polovica ameriških držav to zakonodajo.

V nekaterih državah bodo morda načrti starostne penzije revidirani, pravi asociacija. Zbornici ohijske legislature sta sprejeli vsaka svoj načrt, ki se bistveno razlikujeta. Vsed tega je bil imenovan skupni komitej obeh zbornic, da izdela kompromisni načrt, o katerem bo legislatura glasovala v kratkem.

V aprilu so spodnje zbornice državnih legislatur v Nebraski, Oklahomi, Rhode Islandu in Nevadi odobrile načrte starostne penzije.

Letalci se organizirajo

Chicago. — Med letalci se je pojavilo močno organizacijsko gibanje. V zadnjih mesecih so bile organizirane unije v Chicagu, Atlanti in Kansas Cityju.

Farmerji v Minnesoti v revolти

Izrekli so se za štrajk in zahtevajo moratorij

Minneapolis, Minn. — Minnesotska sekcija farmerske organizacije National Farm Holiday Association je imela zadnje dni zborovanje v Montevideju in sprejela resolucijo, da se pridruži stavki farmerjev, ki se začne prihodnjo soboto v dvaindvajsetih državah. Čez 4000 delegatov je bilo navzočih.

Drugi zaključek je bil, da farmerji ne bodo plačevali svojih dolgov, dokler "ne bo dolar poštena mera vrednosti"; da federalna vlada nacionalizira banke in proklamira moratorij za vse hipoteke na farmah in hišah malih posestnikov v mestih; da predsednik Roosevelt odslovi poljedelskega tajnika Wallaceja, ki je proti klavzuli za garantiranje izdatkov produkcije v novem farmerskem zakonu.

Delegatje so tudi izjavili, da morajo farmerji izkoristiti štrajk v politične namene in iztrgati politično oblast iz rok demokratske in republikanske stranke, ki sta stranki posebnih privilegijev.

Druge zahteve Farm Holiday organizacije so: vlada mora farmerjem garantirati stroške produkcije; dohodki od federalnih bondov ne smejo biti izvzeti od davka; zvišanje dohodninskega davka od visokih dohodkov in dedščin; odprava vojaškega vežbanja v višjih šolah, izplačanje vsega bonusa bivšim vojakom; kooperacija med farmerskimi in delavskimi organizacijami.

Veliki nemiri v Španiji

Osem ubitih in 40 ranjenih med stavko sindikalistov

Madrid, 10. maja. — V teku včerajšnje generalne stavke anarho-sindikalističnih unij, ki ima trajati 48 ur, so bili krvavi spopadi med delavci in policijo v več krajih dežele. Osem oseb je bilo ubitih in okrog 40 ranjenih.

Najhujši izgredi so bili v Barceloni, kjer so sindikalisti sežgali več vozov ulične železnice. V nekaterih drugih krajih so dinamitirali cerkve in samostane. Škoda, ki so jo naredili izgredniki po vsej Španiji, je ogromna.

POHOD VOJNIH VETERANOV V KAPITOL

Napovedujejo, da bo dospelo nad 50.000 veteranov v Washington v tem mesecu

Washington, D. C. — Nevarnost novega pohoda vojnih veteranov v Washington vznemirja tukajšnje avtoritete.

Polijski department je prejel informacije od županov iz več mest srednjega zapada, da se na stotine bivših vojakov pripravlja za pohod v Washington.

Nekateri voditelji bonusne armade, ki je lansko leto invadirala Washington in je bila izgana z ognjem in mečem, pravijo, da bo prišlo nad 50.000 veteranov do konca tega meseca v kapitol. Policija sicer ne verjame tej napovedi, vendar pa skrbno opazuje razvoj.

Uradniki organizacij vojnih veteranov nasprotujejo temu gibanju in ga smatrajo za neučinkovito gesto. William Conley, predsednik narodne organizacije vojnih veteranov, je dejal, da so v gibanju aktivni komunisti in da je pohod delo komunistične stranke.

Program Ameriške delavske federacije

Zahteva uveljavljenje krajšega delovnika in izvajanje programa javnih del

Washington D. C. — Eksekutivni uradniki Ameriške delavske federacije so te dni posetili predsednika Roosevelta in mu predložili svoj program za poživljenje industrijskih aktivnosti.

Program določa apropiacijo pet milijard dolarjev za javna dela, kar naj bi ublažilo brezposelnost.

Uveljavljenje Blackove predloge, ki določa 30 ur dela v tednu in katera je bila že sprejeta v senatu.

Zakonodajo, ki naj bi postavila premožno industrijo spet na trdne noge.

Petdnevni delovni teden za federalne nameščenke brez znižanja mezde.

Naslikal Lenina v nebotičniku!

Mehiški slikar odslovljen, ko so spoznali njegovo zvijačo

New York. — Diego Rivera, mehiški slikarski umetnik, ki je bil najet, da naslika tri velike slike na stenah v notranjosti Rockefellerjevega 70-nadstropnega nebotičnika Radio City v New Yorku, je bil 9. maja odslovljen in dobil je ček za \$14.000 kot zadnji obrok plačila za svoje delo. Rivera se je pogodil, da naslika tri freske za \$21.000 in dobil je vse do centa, čeprav ni izvršil dela.

Da so ga odslovili predno je izvršil delo, je vzrok ta, ker se ni "držal pogodbe" in je naslikal nekaj drugega. Namesto da bi naslikal alegorijo "človeške razumnosti, ki kontrolira narurne sile", je Rivera naslikal na 63 čevljev dolgem in 17 čevljev visokem prostoru — Lenina, ki podaja roke vojaku, delavcu in zamorcu na vrhu alegorije, v ozadju je pa velika množica brezposelnih delavcev, ki mahajo z rdečimi zastavami!

Rivera je namreč komunist in je izbral svoje delo v Rockefellerjevi zgradbi za revolucionarno propagando. Freske bodo zdaj nedvomno uničili. Ko se je izvedelo, da je bil slikar odslovljen, je prišlo v torek zvečer okrog sto komunistov demonstrirati pred poslopje; nosili so napise "Očuvajte Riverove umetnine".

Nov drastičen zakon za davkoplačevalce v Illinoisu

Springfield, Ill. — Zbornica je te dni sprejela zakon, ki določa, da mora vsak davkoplačevalec najprej plačati najmanj 75% svojega davčnega računa in potem šele sme se pritožiti, da je račun previsok. Tudi ta zakon je naperjen proti bogatim posestnikom v Chicagu, ki že štiri leta dolgujejo davke od svojih palač in nebotičnikov.

Ustavitev kampanje meddnih redukcij, ki jo vodijo delodajalci in s tem uničujejo kupno silo ameriškega ljudstva.

Sprejetje začetnih načrtov, ki so jih železniške unije predložile kongresu.

Reprezentacija organizirane gaga delavstva v komisiji, ki bo zastopala Združene države na svetovni ekonomski konferenci, katera se odpravi 12. julija v Londonu.

ODLOČNA BORBA RUDARSKIH STAVKARJEV

Rdeči križ podpira premožno kompanijo, da tako prišli stavkarje na kapitulacijo

Wilder, Tenn. — (FP) — The Fentress Coal & Coke Co. je napela vse sile, da razbije dobro organizirano rudarsko stavko, ki traja že osem mesecev, in sedaj je prišlo do družbi na pomoč tudi Rdeči križ. Uradniki te organizacije so nasnanili, da stavkarji ne bodo dobivali podpore, ako se ne vrnejo na delo.

Vai poskusi kompanije, da zdrobi stavko, so se doslej izjalovili. Niti državna milica, ki jo je governor poslal v stavkovno okrožje na apel kompanije, niti nelegalne evikcije stavkarjev, niso dosegle zaželjenega cilja. Stavkarji so dobili podporo pri prebivalstvu, ki se je pridružil protestu proti mesdnim redukcijam. V teku stavke je bilo še več voditeljev aretiranih in vršenih v zapor. Nedavno so hoteli kompanijski najeteži omrežiti B. Grahama, predsednika rudarske unije. V njegovo stanovanje so podtaknili revolver s namenom, ga spravijo v zapor, toda omreženje se je izjalovilo, ker je neka kompanijska priča pri krišnem ispraševanju podala izjavo v prilog Grahamu in je tako prišla vsa stvar na dan.

Stavkarji pravijo, da bodo vztrajali v boju, dokler kompanija ne prizna unije in restavriro stare mezde.

Anglija sprejela Rooseveltov predlog

Izrekla se je za carinsko premirje do konca ekonomske konference

London, 10. maja. — Anglijska vlada je sprejela predlog ameriškega predsednika Roosevelta za carinsko premirje, ki ima trajati do zaključka mednarodne ekonomske konference. To premirje pomeni v glavnem, da vse vlade prenehajo s medsebojnimi sklepanjem trgovskih pogodb in počakajo na nove sklepe.

Ministrski predsednik MacDonald je včeraj v zbornici dejal, da vprašanje vojnih dolgov se bo reševalo ob času ekonomske konference, toda izven konference. Dalje je rekel, da so Združene države pripravljene pridržati se "konzultativnemu paktu" evropskih dežel, ako se razorožitvena konferenca konča uspešno.

Mexico City, 10. maja. — Ameriški poslanik Josephus Daniels je rekel sinoči, da je s nastopom Rooseveltove administracije bilo konec dvajsetletne izolacije Združenih držav. Amerika bo spet sodelovala v mednarodnih paktih.

Devet ameriških študentov napadenih na Dunaju

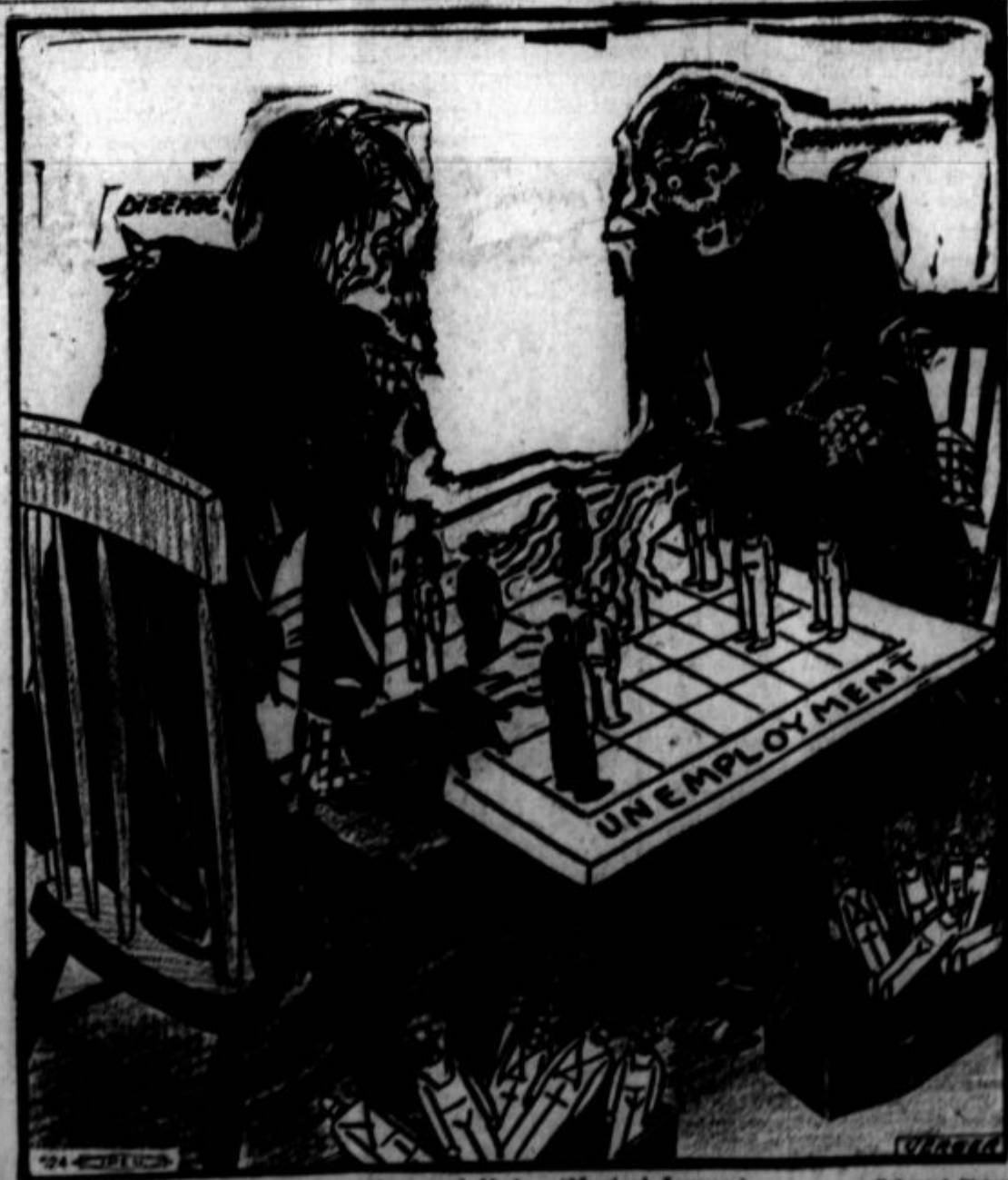
Dunaj, 10. maja. — Devet ameriških medicincev na dunajski univerzi, ki so štidskega pokolenja, je bilo napadenih pri včerajšnjih izgredih med fašisti in štidi. Dvanajst oseb je bilo ranjenih.

Pruska policija del fašistične stranke

Berlin, 10. maja. — Pruski kancelar Goering, Hitlerjeva desna roka, je odredil, da pruska policija inkorporira v fašistično stranko. Vsak policaj mora biti fašist. Znak vsastike mora biti na policijski uniformi.

Finančna diktatura v Belgiji

Bruselj, 10. maja. — V belgijski zbornici je predlog, da vlada dobi izjemno oblast za reševanje financ do otvoritve ekonomske konference v Londonu.

Igra smrti se nadaljuje. (Narissal Jerger.)

—Pictorial Picture—

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE POMOČNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNarodna in Zdravstvena (Sloven
Society) in Kanada \$2.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Clevel
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-
termedije \$2.00.Subscription rates for the United States
(except Chicago) and Canada \$2.00 per year, for
Chicago and Clevel \$7.50 per year, foreign
countries \$2.50 per year.Consent to publish in Prosveta is
assumed. Advertising rates on agreement. Manu-
script will not be returned.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (April 30,
1939), pomeni vsakega imena na naslovu po-
men, da vam je s tem datumom poteka
novega leta. Ponovno jo prevajamo, da se
vse list ne zmoti.

Domač drobiž

Nesreča na farmi

Harrietta, Mich. — Mihael Kruley, star 19 let in sin slovenskega farmarja v townshipu Boon, je bil 5. maja ubit pri delu na očetovi farmi. Mladi Kruley je vodil traktor, ko je padel na tla in traktor je šel čez njega in ga stri. Eno uro kasneje je sosed opazil traktor, ki je stal na koncu polja ob cesti in motor je tekel. Stopil je na polje in našel mrtvega fanta.

Družina je bila prej nekje v Coloradu. Farma se nahaja v 12. sekciji severozapadno od Cadillac. Ponesrečeni Kruley zapuščal starše, dva brata in tri sestre, od katerih ena je omožena v Detroitu.

Sestanek delegatov SNPJ v Clevelandu

Cleveland. — V sredo zvečer so imeli delegati clevelandskih društev SNPJ sestanek v Slovenskem narodnem domu. Razpravljali so o problemih, ki pridejo na dnevni red konvencije.

Preprečena prodaja hiše

Cleveland. — Zadnje dni je imela biti prodaja hiše v Collinwoodu, katere lastnik je neki rojak. Zbralo pa se je do tisoč ljudi, ki so protestirali in prodaja je bila odložena za nedoločen čas. Ljudje, ki so protestirali, so večinoma člani organizacije "Small Home and Land Owners' Association", katere štiti one, ki so v nevarnosti, da izgube svoje domove.

Popravek

Chicago. — V večerjanski vesti "Star Cikažan umrl v starem kraju" je bilo navedeno, da pokojni Peter Urbanc zapuščal v Chicagu dve hčeri. Pravilno bi se moralo glasil, da zapuščal v Chicagu enega sina in dve hčeri.

Značilna izpoved vladnega uradnika

Washington, D. C. — Carl C. Francis, federalni preiskovalec, ki je odkril sleparske transakcije v Harrimanovi banki v New Yorku, je na zaslišanju pred senatnim odsekom za denarne in bančne zadeve izjavil, da so te banko vodili tatovi. Izpovedal je, da so Harriman in drugi bančni uradniki igrali z denarjem vlagateljev na borzi in pri tem izgubili milijone, kar je rezultiralo v bankrotu banke.

Francis je tudi dejal, da je obvestil zveznega distriktnega pravdnika o sleparijah, a ta je šele po dolgem obotavljanju podvzel akcijo proti Harrimanu in drugim uradnikom.

Oblačilni delavci se pripravljajo na stavko

Philadelphia, Pa. — Enajsto delavcev, članov International Garment Workers unije, se je na svojem zborovanju izreklo za stavko v oblačilni industriji, katere cilj je odprava takozvanih znojnih delavnic. Nad pet tisoč delavcev v 150 tovarnah bo zapletenih v boju za višje mezde, krajši delovnik in priznanje unije.

Roosevelt zahteva oblast za revizijo posojil

Washington, D. C. — Predsednik Roosevelt bo še ta teden vprašal kongres za oblast, da sme revidirati vojna posojila evropskim deželam in skleniti nov pakt za odplačevanje. Obenem bo vprašal za oblast, da sme radikalno spremeniti nekatere carinske postavke.

Glasovi iz nasebin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Domača zabava

Milwaukee, Wis. — Prijatelj mi je pripovedoval: "Zvon bo imel domačo zabavo v soboto dne 20. maja".

"Zvon, kateri zvon?", sem začenjen vprašal. Prijatelj mi je pojasnil, da so stari pevci spet ustanovili nekdanji pevski klub, ki je pred četrdesetletjem tako slovel v nasebin.

Začel sem razmišljati: Kako, da so ustanovili ta novi, oziroma vzbudili k življenju ta stari pevski klub, v teh slabih časih, ko se ostali komaj vzdržujejo pri življenju. Prišel sem do zaključka, da je to posledica želje mnogih, ki bi radi dvignili le nekdanje zanimanje za naša kulturna društva ter oživeli ono staro živahno delovanje na tem polju; obenem pa dosegli ono staro složnost in bratsko vzajemnost, ki je dila nasebino toliko leti.

Med onimi, ki so se zavzeli za to, da Zvon začne spet peti, je sigurno zaslužni rojak Frank Matić, katerega po pravici nazivajo "očeta Zvona." Poleg njega se je zavzelo za to dobro stvar še več drugih starih pevcev, med temi tudi taki, kateri se že dolgo leta niso udeleževali takega delovanja. Človeku se zdi, kakor da jih je strah pred tem pojemanjem zanimanja za naša kulturna prireditve vzbudil k ponovnemu delovanju. Sodelovanje in zanimanje teh starih moči je pač najboljša znamenja, da položaj pri nas ni brezupen in da še lahko doseže velike uspehe.

Zato bi bilo koristno in v interesu vse nasebine, da bi ta Zvonova prireditve uspele, da bi se združili ta dan vsi oni, ki gojijo resnične želje za obnovo nekdanjih razmer in nekdanjega plodonosnega delovanja v nasebin.

Zvon tvorijo napredno misleči rojaki, možje s plemenitimi cilji in dobro voljo za vsako dobro stvar.

Naloga vseh, ki stojimo v naprednih vrstah in se zavedamo naših dolžnosti kot delavci in trpinji pa je, da sodelujemo vsi do zadnjega pri tej dobri stvari ter pomagamo Zvonu do velikega uspeha in še večjega moralnega uspeha.

Ce bomo mi z "Zvonom", bo on z nami zvest, trden in krepek, kakor je bil nekdanj, ko je vzbudil, še predno je bil ustanovljen naš stari "Naprej", nasebino iz brezbrčnosti in položil temelje za kasnejše, tako velike uspehe. — Poročevalec.

Kritika in naznanilo

Pueblo, Colo. — V nedeljo 30. aprila je društvo "Orel", št. 21 SNPJ, priredilo majako proslavo s primernim programom. Uprizorjena je bila dvodeljanka, socialna drama "Grobovi bodo spregovorili". Snov igre je povzeta iz življenja proletarcev in družbe, ki deli milostino. Igra slika povsem resnične in tužne razmere delavstva.

V vlogah so nastopili nam že od prej poznani dobri igralci, nekaj jih je pa bilo, ki so bili prvič na odru. Trudili so se, da izvrše kar največ se da. Pomanjkljivosti so bile pa tako očitne, da jih je videl ali slišal lahko vsak. Kostumi bi bili lahko boljše. Govorica večkrat pretihla in premalo poudarjena. To se ne tiče vseh igralcev. Dasi je igra "Grobovi bodo spregovorili" žalostna, povzeta iz delavske družine, je v tej predstavi bilo le preveč mrtvila. Nastopi so bili preveč — kakor bi rekli — prisljeni. Nekaterim prizorom se je videlo, da se je vse prebitro odigralo. Premalo se je pasko na pomen prizora. Kje je krivda, ne vem. Najbrž v režiji. Drugače pa se moram o vsem pohvalno izraziti. Vsem igralcem bodi v ponos, da se vsaj potrudijo, da se priredi nekaj kulturnega. Če se ne bi potrudili "Orel", bi sploh ne mogli beležiti, da je v naši nasebini kaj kulturno delavskega na dramskem polju.

"Orlova" majska proslava je pričela z oblačnim "poslavom". Zatem je bil govor. Pri vsem tem se tehnične napake od proslave v problem letu niso nič popravile.

Dvorana je bila polna. Znamenje, da Slovenci znano cenijo kulturne prireditve.

Med dejanjema je nastopil mo-

ški zbor pevskega društva "Slovenec". Zbor ima že do dvajset pevcev. Videlo se je, da so že precej dobro izveščani. In če se ne motim, smo videli med njimi nekaj pevcev, ki so se prej udeleževali pri zboru "Presečen". Avdijsenja jim je živahno ploskala. Sploh smo tukajšnji Slovenci navdušeni za pevake prireditve, le tedaj, ko je bil med nami Tone Subelj, se nismo — ali bolje: se naši ljudje niso odzvali. To pevsko društvo je bilo pred kratkim ustanovljeno. Prvi koncert bo priredilo 28. tega meseca. Novemu društvu želimo uspeha na polju najbolj čustvene strani slovenskega naroda: lepega petja! — Ante.

Bivši član umrl

Gowanda, N. Y. — Tukaj je umrl po kratki bolezni dne 29. aprila rojak Louis King. Doma je bil nekje blizu Kočevja na Dolenjskem. Dan pred smrtjo je tožil, da ga vrat boli, drugi dan ga je pa našel rojak, pri katerem je stanoval, mrtvega v postelji.

Pokojni zapuščal nekje v državi Illinois brata. Če je imel še kaj drugih sorodnikov, nam ni znano. Pokopali smo ga 2. maja civilno ob precejšnji udeležbi rojakov in prijateljev. Pokojnik je bil dolgoletni član SNPJ društva št. 325 in SSPZ št. 211, a je pred par meseci obe društvi pustil, tako da sedaj ni spadal k nobenemu. Bil je tudi delničar tukajšnjega Slovenskega doma, ki mu je dal lep venec v zadnji pozdrav, tako tudi obe društvi. Rokaj Mike Primožič se je poslovil od njega v imenu vseh tukajšnjih rojakov z lepim nagrobnim govorom.

Opozarjam člane in članice: nikar ne puščajte društva! Vsak, če je le mogoče, naj se drži naše dobre matere SNPJ. Kdor pa še ni član, lahko vsak čas pristopi.

Jože Pečnik,

tajnik društva 325 SNPJ.

S farmarske boje fronte

Willard, Wis. — V petek, dne 12. maja, potече farmarski ultimatus, v katerem zahtevajo pravičnejše cene za svoje mlekarke in druge produkte. Tega dne nastane takozvani praznik. Da bo zmaga naša, smo uverjeni, ker na naši strani so vsi odgovorni in treznomisleči možje. Tudi naš okrajni sodnik je z nami. Tako se je pokazal tudi dne 5. maja, ko sta hotela dva mogotca izgnati nekega farmarja radi zapadlega dolga s farme. Sodnik je mogotca poslal v zapor; vsak je dobil dve leti. Ta sodnik je E. W. Crossby.

Na 6. maja smo imeli zadnje zborovanje pred strajkom v Greenwoodu. Dvorana je bila premajhna in mnogi so se morali vrniti. Spet je Collins žigosal današnji krivični sistem. Slišal so se klici, da farmarji morajo dobiti svoje. Dejal je, da vojakov se nam ni treba bati, pač pa se moramo bati izdajalcev.

Farmarji zahtevamo le svoje pravice in poštene cene za naše produkte. To je vse. Vsi farmarji stojijo kot eden za svoje zahteve. Milwaukee Journal je prinesel sliko farmarskega vodje Rena iz Des Moinesa, Iowa. Na levi je slika Antona in Franka Zevnika. Ta dva sta Slovenci iz naše nasebine in oba se borita za naše pravice. Obema mladima bojevnikom iskreno čestitam! — Mat. Bombach.

Dnevnik, zahvala in drugo

Cleveland, O. — Glede dnevnika želim omeniti, da v sedanjih časih bi bilo težko, ako se bi zvišalo asessment, da se uvede obligaten dnevnik. Mladina bi tudi nasprotovala. Po mojem mnenju pa bi bilo pravilno, da se zaneje v pravila točko, da mora biti vsak društveni uradnik naročnik na dnevnik. Vsak uradnik jednotlivih društev bi moral tudi agitirati za svoj list, ne pa delovati za druge nam sovražne liste. Jaz bom storil svoje glede agitacije za naš dnevnik.

V zahvali "Delavčevega" koncerta v Prosveti z dne 28. aprila sem pomotoma izpustil ime Antona Eppha, ki je s svojim šaljivim nastopom povzročil obilo smeha in nudil dosti zabave. Zato mu gre posebno zahvala za njegov trud in prijazno sodelovanje na našem koncertu. Dne 29. aprila je šel pristočno v smrt F. Skočaj. Drugi dan pa je slovenski dušni pastir grmel, češ: glejte, kaj je naredil brezverec. Pa menda ne vidi, da je med samomorilci tudi mnogo njegovih privržencev. Če bi bil pravičen, ne bi omenjal samo "brezvercev", ampak bi omenil vse, ki jih poganja v obup sedanji sistem, kateri je povzročil neznosne razmere.

Anton Zeleznik.

Poročilo iz Minnesote

Chisholm, Minn. — Zadnje čase so na železnem okrožju delali po osem dni na mesec, s prvim majem pa so delo popolnoma ustavili. — Za časa vojne je bilo povelje: delati ali pa na fronto po kajzerja. Sedaj ni kajzerja ne dela. Ubogo ljudstvo je obupano.

V slovenskih nasebinah je vse živo. Prebivalci pripravljajo polja, njive in vrtove. Sejejo rano zrnje in sadijo krompir, tako da bodo imeli vsaj tega dovolj. Letošnja pomlad je pozna. Prvi maj je prišel, drevje pa je bilo še vse golo. — Poročevalec.

Piknik na 14. maja

Canonburg, Pa. — Tukajšnji pevski zbor "Ilirija" priredi v nedeljo 14. maja piknik v dobro znanem Drenikovem parku v Strabanu, Pa. Piknik se vrši popoldne. Ulužno vabimo vse ljubitelje slovenske pesmi, da se udeležijo in da se z nami zabavajo. Na razpolago bo vsega in za vsakega. Tudi godba bo igrala vesele komade. — Odbor.

Stvari za konvencijo

Za stari sistem plačevanja bolnišniške podpore

Fly Creek, N. Y. — Sedanji sistem plačevanja bolnišniške podpore ni praktičen in ni odpravljal simulacij kot so nekateri pričakovali. Ni pravičen zlasti za člane, ki žive na farmah in morajo plačevati bolnišnico iz svojega žepa. Tisti, ki radi simulirajo, podaljšajo svojo bolezen in jednota mora vseeno plačati podporo, če že ne na prvem koncu pa na zadnjem.

Jaz priporočam stari sistem plačevanja bolnišniške podpore, to je, da prvi trije dnevi in zadnji dan odpadejo, neglede na to, če se član zdravi doma ali v bolnišnici. Če konvencija ne bo odpravila tega sistema, bo veliko članov pustilo podporo in se bodo zavarovali samo za posmrtnino. Zaradi tega je tukajšnje farmarsko društvo št. 383 predložilo zadnjo iniciativo članstvu v glasovanje, da se lahko zavarujejo samo za posmrtnino. Ta iniciativa je pridržala dosti članov v jedrni in priporočam, da dotična točka ostane v pravilih.

Michael Selan.

Deset dni je še premalo

Bear Creek, Mont. — Konvenciji priporočam, da ustavi posojevanje na domove. Kdor potrebuje posojilo, naj ga skuša dobiti v banki. Pregovor pravi, če se hoče iznebiti prijatelja, kar denar mu posodi. Tako bi se tudi jednota iznebila članov.

O bolniški podpori sem mnenja, da je deset dni čakanja še premalo. Ali ste opazili v 52. številki Prosvete z dne 15. marca, da nam preti izredna doklada? Mnogo priporočil je, naj bi se podpora ne plačevala za prvih pet ali sedem dni; drugi priporočajo, da bi jo pričeli dobivati vsi enako, tisti, ki se zdravijo doma ali pa v bolnišnici. Tem naj navedem razliko, slučaj moje pokojne žene. Ona je bila doma 7 dni. Zdravnik je prišel dvakrat in vzel \$10. Potem je šla v bolnišnico. Za dva tedna bolnišnice sem plačal \$50, \$25 zdravniku in \$15 za zdravila, skupaj \$90. Če bi bila doma, bi me stalo samo \$20 za tisti čas. Tukaj je slika. Kljub temu pa nekateri priporočajo za vse enako, če se zdravi doma ali v bolnišnici.

Pasivnost naj ostane oziroma se sistem izboljša. Pasivnim članom, ki zopet postanejo aktivni, naj se poviša starost za dobo, kolikor je znašala pasivnost. S tem bi član plačeval višji asessment.

Sem tudi za obligatni dnevnik Prosvete iz razloga, da nam je izobrazba sedaj bolj potrebna kot kdaj prej. O tem ne bom razlagal, navedel bom le eno našo napako. Tukaj kakor drugod smo garali za kapitaliste. Prigurali smo jim toliko, da lahko živijo. Kadar smo izgarani, se pa sami podpiramo potom jednot ali zvez.

Tukaj se vse konča. Ko bi imelo v splošnem ljudstvo kaj v glavi, bi se nam že zdavnaj lahko bolje godilo, če bi čitali delavstvu naklonjene liste namesto kapitalističnih ali versko naklonjenih. Če bi mislili v svojem interesu, bi imeli tudi socialno zavarovanje. Valed tega nam je potreben obligatni dnevnik. Kdor je tako naiven, da bi valed tega pustil jednoto, bi mi nič ne izgubili, ampak pridobili, ker tak član bi po mojem mnenju jednoti prejel škodoval kot pa pomagal.

Sem za to, da Prosveta izhaja šestkrat na teden, trikrat v slovensčini in trikrat, vsak drugi dan, v angleščini.

Ferd. Ramborschek.

Jednota naj kupuje državne in federalne bonde

Cleveland, O. — Ker se zanimam za SNPJ in njena pravila, me veže dolžnost, da tudi jaz izrazim svoje mnenje in podam razna priporočila.

Strinjam se s priporočili br. gl. tajnika in br. Petroviča, da jednota kupuje državne in federalne bonde. Tridolaraki razred bolnišniške podpore naj konvencija odpravi, ostala dva pa naj se vsak zase vzdržujeta. Bolniška podpora naj se plačuje s šestim

dnev bolezn, pa naj se zdravi v bolnišnici ali doma. Gl. odborikom in nasebinem v gl. uradu naj se plača za pregl odstotkov. Dohodi in šteti delavci naj prejema merno plačo, da bodo imeli selje do dela. Ako se ozeno krog sebe, bomo videli, da imeli pri naši jednoti, zlasti nja leta, poštene in vestne niki.

Konvencija naj sprejme ko, da jednota plača delegatovne stroke, društva pa nico. Kto imamo sedaj, je seve. Dnevnic na tej konvenciji naj bodo \$6.50. O tem se vrši poimensko glasovanje konvenciji, v bodoče pa naj ločajo društva, da se bo kdo in za kaj je kateri glas. Priporočljivo je zborovanje odsekih. Ni treba se bati idej, pač pa moramo korakati duhom časa. V bodoče naj voli delegate po distriktih, vsakih 500 članov naj bi imel eden delegat. Dnevnik Prosvete naj ostane prostovoljen kaj daj in naj piše še naprej v lavskem smislu.

Jednota naj obdrži stari ker s tem imenom smo vedno dobro izhajali in napredovali, sprejema naj prošice samo vanskega pokoljenja. Nekaj priporočajo sprejemanje preceev drugih narodov, a jaz sem tem ne strinjam.

Konvencija bo morala storiti za stare člane, ki so dolgo časa v jednoti, a niso jeli še nič ali prav malo od imamo tudi mnogo takih, ki morejo v teh slabih časih vati asessmenta in so v jednoti 15 in več let. Konvencija ra posvetiti temu vprašanju liko pozornost.

Priporočam znižanje operakihi plačil in odpravnine. Na bo morala konvencija storiti, omeji simulacije. Treba bi kakšen način stopiti na zdravnikom, ki dajejo plač klientom in tako škodujejo in drugim podpornim opacijam, samo da oni več zaslu. Posebno pri operacijah je na pozornost potrebna, ker mnogih slučajih nepotrebnosti.

Anton Jančič

Razna priporočila

So. Brownsville, Pa. — Priročam delegatom, da odobro danjo lestvico glede bolnišniške podpore, podpora pa naj se ča po petem dnevu prijavnim, ako se član zdravi doma, prvi dan, ako se zdravi v bolnišnici. Vsak bolniški sklad naj vzdržuje zase.

Odškodnina naj se zniža \$500 na \$400 in izplačuje naj iz posmrtninskega sklada, mogoče. Izplačila za operac naj se tudi znižajo. Gl. odbor odsek ne sme samovoljno savati doklad in paziti mora ne pride do deficita. Tajnik se obvesti v Prosveti o vsi ficitu.

Gl. odbor ne bi smel naj več moči kot zaključ konvencije. Ako število članov pada, naj zniža število moči, ako pa ršeča, naj se jih več upoši.

Plače gl. odborikom naj zniža. Uslužbenke preveč da naj bi prejemale \$60 na sec, druge pa manj.

Konvencija naj ne sprejema za stare člane, za one, ki so sredstev in nimajo nobenega, bi za nje skrbel in plačeval asment. Ako nimajo društv, bi jednota poravnala v smrti pogrebne stroške in ostalo od posmrtnine, naj bi v pomočni sklad. Nekaj bi treba storiti tudi za člane v dinskem oddelku. Jednota naj jim dala nekakšen kredit, ki vstopijo v odrasli oddelk.

Jednota naj ne posojuje narja na nepremičnine, ker je težko oceniti vrednost, lahko nastanejo prepri in nje. Kdor hoče imeti denar, naj si ga naroči. Dovolj bi ako bi Prosveta izhajala trikrat na teden. — Jakob Jaklič.

Aretacije brezposelnih v Philadelphija, Pa. — Krog deset ljudi je bilo aretira, je policija navela na strane, ki so na svojem vanju protestirali proti jam brezposelnih društv novanj.

Norman Davis (cilinder), ameriški delegat na zasednitveni konferenci v Ženevi, v razgovoru s nemškimi znanjimi ministrom Neurathom. Najbrž klopota o miru, medtem pa Hitler lahko vsak čas užge novo evropsko vojno.

Otroci, uposleni v tovarni za srajce v Northamptonu, Pa., so zastavljali proti aramotno nižji plači; nekateri dobe po tedensko. Stariši jim pomagajo odkupiti tovarno.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Sesedel se je na slamnajo, čez obraz pa vr- gel roke. Krčevit drget je stresal njegovo mo- čno telo. V obraz mu je lezla mrtvaška bledica. Voda, ki je žuborela pod okencem, obrnjenim v hosto, se je zaletavala v stoječa kolesa, ki so včasih žalostno zastokala v tečajih.

Pogledal je naokoli in prisluhnil. Ne, to ni- so koraki; voda v strugi votlo klokoče.

Pod posteljo je zagledal kavelj, kjer visi dvoje gozdarskih žag. Pokleknil je in segel po zvit- ku. Prati so bili nerodni, leseni, nikakor ni mogel napraviti zanke. Zadel se je ob svečo, ki je padla na tla. Ropot ga je vzdramil. Prijel se je za čelo. Stisnilo ga je okoli srca, da se je moral nasloniti na steno.

Potem se je hipoma zvrnil. Z rokavom si je obrisal pot s čela, polskal vrečo in zavesil okno. Pokleknil je na tla, pritrdil svečo, nalo- žil pod njo oblancev in segel v žep po vžigalici. Tema je bila v kamri. Ko je prižgal svečo, se je plamenček nekaj časa zibal sem in tja, nje- gova senca se je bočila preko nizkega stropa.

Po prstih se je splazil skozi vrata in jih zo- pet zaklenil. Preskočil je potok in se potopil v goščavo gozda.

Srečal je Ano baš na cesti, ko je hotela iti na veselico. Justin je poslal Hrasta ponjo in bila sta zatopljena v živahen pogovor.

— Zelo si nespametna, ko se tako zapiraš v svoje sobe! Čemu to? Bodi vesela, ji je govoril Hrast.

— Zdaj je minilo — veselje in zabava. Ti lahko, ko si sam in prost, jaz pa sem omožena, prijatelj. To je za mlada dekleta!

— Govoriš, kakor bi bila najmanj dvajset let poročena. Saj si komaj postala žena, pa že tako misliš kakor po večini vse poročene žen- ske.

— Vse? Kako govore?

— Tako kakor ti! Ker vidiš v zakonu ne- kakšno obliko življenja, ki nalaga samo dol- nosti. Saj se ti vendar z moštvi niso zaprla vsa druga vrata! Mlada si še!

Kako prav ima Hrast, si je mislila. Nje- gova bližina jo je navdala s prešernimi željami.

Da, takole iti s takim človek med množico in naslanjati se ob njegovi roki, naslanjati se ob zavistnih pogledih, zaplesati in umirati od sre- če na njegovih prsih.

Tedaj ju je srečal Dolinar.

Ana je prestrašeno viknila:

— Oče, za božjo voljo, kaj pa je z vami?

— Ali ste bolni, gospod Dolinar? se je čudil Hrast.

Dolinar je bil strašno spremenjen. Obraz mu je posinjel, oči so krvavo brezupno buljile v daljo in ob palico se je opiral kakor bolnik, ki je pravkar vstal s postelje. Ni ju opazil. Ob njenem vzkliku se je zmedel, pogledal je na- zaj po poti, po kateri je prišel, in šele čez ne- kaj časa je dejal počasi:

— Ah, vidva sta! Oddahnil se je. Počasi se je zavedel. Skušal se je zasmejati, pa je bil njegov smeh rezko grčanje, da je Ano stisnilo za srce.

— Na veselico grem! je dejal. Dolg čas mi je postalo. Bolan, ah, ne!

— Tako je prav, gospod Dolinar! je zaklical Hrast. Pravkar sem dopovedoval Ani, da se preveč zapira vase. Samota je strupena, lahko ugonobi človeka!

— Seveda, seveda, je odvrnil Dolinar. Kar pojdimos! Čeprav še zaplešemo danes!

Občni državljanski zaka- nik in žensko pravico

(Nekaj podatkov o nekdanjem položaju poročenih žena in na- predek v tem oziru.)

Moški so imeli vedno svoje do- ločene državljanske pravice. Ce- lo one delne brezpravnosti ali o- mejitve pravic, ki so jih ustva- rili fevdalni ali suženjski zakoni, so v večini držav že davno po- zabljeni. Ali potrebno je pa ugo- viti, da so ženske, ali pa vsaj poročene ženske, svoje državljans- ke pravice, kolikor jih imajo, dosegale šele v zadnjih 100 letih in da so preostanki njih hlapčev- stva ostali še doslej kot stokrat- ne ovire njih pravicam.

Sredi 19. stoletja so n. pr. ob- stajali štirje zakoni, ki so ure- jali državljanske odnose žena in njih razmerje do družbe in družinskih odnosov: 1. Code Napoleon za osrednjo in zapad- no Evropo, ki ni obvladoval samo francoskih in nizozemskih kolonij, nego tudi vse španske in portugalske Ameriko; 2. angle- ško običajno pravo, ki je tvorilo temelje zakonov v Veliki Bri- taniji, v večini angleških kolo- nij in v Združenih državah Se- verne Amerike; 3. ruski zakonik in 4. različne vrste vzhodnih za- konov. V vseh teh zakonikih — izvzema ruskega, ki je bil na- prednejši v obravnavanju žene kakor pa ostali — se je imelo žene v takem razmerju in sta- nju kakor stalne mladoletnike,

Ana je potegnila očeta k sebi in mu zase- pala:

— Oče, kaj se je zgodilo? Tako si me pre- strašil.

— Nič, Ana, nič! Razjezil sem se nad pobi, ki so zopet lovili postvri pod kolesi!

Solnce je zašlo. Na griču so rajali, zdaj je hlad in so godci, ki so pridno namakali suha grla, godli kar naprej. Na plesišču je bila gne- ča, da si razločeval samo še pisane bluze deklet in bele srajce fantov, ki so goloroki vrtili de- line, vriskali in cepetali s petami. Okoli miz so hodili znanci in si napivali, vino se je že močno razlelo po udih in možganih. Na go- vorniškem odru je ognjegasec s trombo ozna- njal izžrebane številke, pred šatori so se tri- ljudje, otroci pa so se podili med mizami, kri- čali in se gnetli okoli muzikantov, še več pa jih je bilo okoli ražnja, kjer so pekli prašička. Zada ob smrekah je bila že velika piramida praznih sodčkov, pismonoša je skakal s karta- mi šaljive pošte in iskal naslovnike, dekleta pa so prodajala razglednice in narodne znake.

Justin je še vedno sedel pri svoji družbi. Grebenc se ga je že močno nalezl, živino- zdravnik in Justin sta tudi že bila okrogla, malo prej sta bila bratovščino. Tedaj je pri- vedel Hrast Ano in Dolinarja.

Živinozdravnik je bil starega vesel.

— Oh, stara grča, prijatelj, mirne duše bi stavljal stotak, da te ne bo! Na moje srce, sta- rina!

Objel ga je in posadil kraj sebe. Nalil mu je in Dolinar je izpil na dušek. To ga je osrečilo, poživilo, zasmejal se je, naročil štefan vina, potem pa prijel Ano in Justina pod roko in ju peljal med vrvež.

— Hej, otroka, je vzkliknil, pogledjmo, kje je kaj dobrega!

Justin mu je pripovedoval z vnemo o svojih poslih. Ah, zakaj ni ostala Ana pri mizi, se- daj bi bilo kakor nalašč, da bi ga stisnil zara- di hiše. Sicer pa se ga bo stari danes nalezl! Bil se je res čudovito spremenil. Razigran je postajal. Pri vsaki stojnici so kaj kupili. Pri oni nekaj sladkih stvari, popili so malce liker- ja pri drugem šatoru, črno kavo pri tretjem, še na prašička so se spravili. Tudi pri ribjem lovu so imeli srečo. Ana je potegnila dudo, Justin pajaca iz gumija, ki se je čudno spako- val, če si ga stisnil, Dolinar veliko lektovo srce.

Prižgali so lampijončke v narodnih barvah, grmade pa še niso hoteli prižgati, dasi se je tam okoli že kar trlo otrok.

— Kako lepa noč je, je dahnila Ana Hrastu. Pogledjte zvezde, kako svetle so danes!

Po Hrastu je prišla Grebenčeva hčerka in ga prosila za ples.

— Dame volijo!

Ana je gledala za parom, dokler se ni po- greznil v vrtinec. Pogledala je po Justinu. Sklanjal se je nad očetom in mu dopovedoval vse mogoče stvari. Bil je močno vinjen. Oči je imel otekle, lasje so mu viseli čez čelo.

Živinozdravnik ji je razkladal:

— Da, da, gospa, salamensko so jih natre- skali Srbi. Bitolj, Kumanovo, Skadar, ah, kako se raduje moje srce. Zopet se je obrnil h Gre- bencu, ki je od pijanosti slonel nad mizo.

— Vidite, Grebenc, kadar bo takole prišla naša ura! Ko bomo zasadili našo trobojnico na Gosposvetskem polju. Hura! je zakričal. Živijo!

(Dalje prihodnjik.)

ki so pod varstvom svojih za- konskih moči. One nimajo nika- kih pravic. Žene po teh zakonikih ne morejo biti, niti postati last- nice česar koli, ne morejo niti skleniti kakršnekoli pogodbe, ne morejo tožiti pred sodiščem, niti ne morejo biti tožene, niti ne morejo nastopati kot stranka pri upravi rodbinskih zadevščin. Premoženje poročenih oseb je bilo teoretično vzeto skupno, v resnici je pa pripadalo zakonske- mu možu, kajti on edini ga je mogel upravljati in z njim raz- polagati. Edino moč je bil zakoni- ti zastopnik rodbine, samo on je imel avtoriteto nad rodbin- skimi člani in pripadniki. Zakon se je tedaj v resnici ravnal po teoriji nekega znanega Ange- leža, ki je dejal: "Moja žena in jaz sva eno, in to eno sem jaz."

Dokler je bil njih civilni in državljanski položaj tak, se že- ne niso mogle udeleževati v no- benih družinskih, gospodarskih podjetjih in ustanovah. Žena ni mogla podpisati pri nobenem podjetju nikake pogodbe, ni mo- gla kupiti ali plačati nikakega deleža te ali one vrste, nikake delnice, saj ni imela nikakega premoženja in z njim tudi ni mogla razpolagati. Ker ni mo- gla biti tožena, bi tako podjetje tudi ne moglo sodno nastopiti proti njej, če bi n. pr. ne hotela izpolnjevati svojih do podjetja prevzetih obvez. Tako je bilo društveno ali gospodarsko ude- leževanje vsaki ženi že v naprej onemogočeno.

Velike spremembe v tem ozi-

ru so bile pa izvedene v tej za- konodaji v teku zadnjih šestde- setih let. Dasi je Sovjetska Uni- ja danes edina država (poleg Španske morda), v kateri velja popolna in absolutna zakonita e- nakopravnost med ženskami in moškimi, so poročene ženske v mnogih državah precej daleč na- predovale na poti k tej enakopra- vnosti. Zakonodaja, s katero se bomo tukaj bavili, ima dvoje gla- vni smernici: 1. Poročena žen- ska zavzema določeno družabno stališče, ki ji omogoča sprejema- ti obveznosti, za katere jo je mo- goče napraviti odgovorno; 2. pripuščene so ji določene lastnin- ske pravice.

1. Osvoboditev družabnega po- lozaja

V veliki večini držav lahko po- ročene ženske zdaj svobodno sklepajo pogodbe in pri sodišču tožijo ali pa so tožene. To velja praktično za skoro vse angleško govoreče države, z izjemo neka- terih držav v Ameriki in z ne- katerimi omejitvami v Kanadi, in sicer v kanadski zvezni drža- vi Quebec, kjer prevladujejo francoski zakoni in poročene ženske ne smejo izvrševati nika- kih zakonskih ukrepov. V skandinavskih državah, v Če- koslovaški, v Avstriji, Poljski, Nemčiji in Jugoslaviji uživa po- ročena ženska prav tako polno ali skoro polno zakonito enako- pravnost. Ali Francija, Holand- ska, Belgija, Španija do revolu- cije, in večina španski govorečih ameriških držav so pa primeri za države, kjer je — razen v po-

sebnih izjemnih slučajih — po- trebno, da dobi poročena ženska najprej pritrditev svojega moža, preden lahko sklene kako pogod- bo. Na Japonskem se zakonite pravice ženske priznajo samo te- daj, če je ženo njen mož zupu- stil ali pa je iz drugih razlogov on sam izgubil svoje zakonske pravice ali pa jih ne more izvrše- vati, ali pa če so njeni interesi različni od njegovih.

2. Pridobitev lastninskih pravic

Priznanje lastninske pravice poročenih žensk se v različnih državah loči v dvoje smeri:

1. Tendence ločiti lastnino za- konskega moža in zakonske žene,

a) s tem, da je ženi zagotov- ljena svobodna kontrola in raz- polaganje s svojim lastnim za- služkom;

b) s tem, da je dopuščeno, da je lastnina oz. premoženje žene oproščeno od nadzorstva po mo- žu, in sicer na temelju medse- bojne pogodbe med možem in že- no;

c) s tem, da se izvede in uspo- stavi ločitev premoženja name- sto skupnosti premoženja kot splošno pravilo;

2. tendenca, dati ženi pravico do nadzorovanja kakor do raz- polaganja s skupnim premožen- jem.

1. Poča do ločitve premoženja

a) V veliki večini držav lahko poročene ženske dandanes svo- bodno razpolagajo s svojim last- nim od njih samih prisluženim denarjem in prav tako lahko nadzirajo njega uporabo. Ta pravica jim je bila v večini dr- žav podeljena s posebno toza- devno zakonodajo, ki je poroka ne utesni in ne premeni. Ali je pa še nekaj držav, kjer ta pra- vica še ne obstoji ali pa je ome- jena. V Švici in v Mehiki ne sme sprejeti poročena ženska nikakega plačanega mesta izven doma, če ne dobi za to izrečnega ali molčečega pritrdila od svo- jega soproga. V Čehoslovaški žena ne sme brez dovoljenja svojega moža odpreti nikake tr- govine, lahko pa tako dovolitev zahteva sodno, medtem ko sme pridobivati ali pridobiti na Ho- landskem in v predrevolucijski Španiji poročena ženska kakr- šnokoli premoženje samo z dovo- ljenjem in pritrditvijo svojega soproga. V nekaterih špansko- ameriških državah, kakor tudi v Quebecu (Kanada) pripada pa zaslužek žene še zdaj samo mo- žu in ga lahko prosto uporabi za sebe samega.

b) Večina držav priznava dvoje oblik zakonskega (brač- nega) razmerja, namreč poroke, katerih temelj je posebna po- godba med poročeno dvojico, in pa take poroke, ki so sklenjene brez vsakršne koli pogodbe. Te posebne pogodbe — seveda tam, kjer jih zakon pripušča — se ozirajo navadno na premoženje, ki je pripadalo ženi pred poro- ko, in določajo izmero, v koliko ga moreta mož ohraniti in žena nadzirati in z njim razpolagati.

Ali tendenca moderne zaka- nodaje gre za tem, omogočiti ženitvenim pogodbam čim širši vpliv in možnost za razmah, tako da bi moglo biti skoro vsako pre- moženje pogodbeno določeno med možem in ženo, pa bodi pri- dobljeno kjer ali kdajkoli in na kakršenkoli način: bodi s pridobi- tenim delom ali iz drugačnih razlogov in bodi, da je bilo pri- dobljeno pred ali po poroki. Ta posebni razvoj, ki je za splošen napredek ženske velik pome- ni, služi kakor sploh ves sistem ženitvenih pogodb v zaščito pre- možnih žensk, in prevladuje dejstvo, da je ogromna večina zakonov med nižjim in manj premožnimi sloji, zlasti med de- lavstvom, brez vsakršnih po- godb.

c) V splošnem pa je poroka brez pogodbe dandanes še ob- čajna oblika, poroka s pogodbo pa samo še izjema. V veliki ve- čini držav je zakon do nedavne- ga časa predvideval, da je pre- moženje parov, ki so se poročili brez pogodbe, smatrati kot skupno premoženje pod nadzor- stvom in upravo moža; žena si je mogla nadzorstvo nad svo- jim lastnim deležem zagotoviti samo pogodbeno. V tem sestavu je bila izjema samo Rusija, kjer je bilo premoženje moža in že- ne z ruskim zakonom iz leta 1833 priznано kot ločeno. V zadnjih letih pa so nekatere dr- žave svoje prejšnje stališče

spremenile v povsem nasprotni smeri s tem, da so napravile ločeno premoženje za splošno pravilo. Tako ima poročena žen- ska v Angliji in v večjem števi- lu Združenih držav, pa tudi v Avstriji, zdaj prav isto pravico razpolagati s svojim lastnim premoženjem, pa naj bi ga pri- dobila kakorkoli kakor samo- stojna ženska, če tega ne zabra- njuje kakšna posebna pogodba ali pa nasprotujoča naredba. Na Ogrskem imajo ženske, pa bodi poročene ali ne, enake pre- moženjske pravice kakor mož- je. V Mehiki in Panami je pre- moženje zakonskega moža in žene ločeno, če kakšna posebna pogodba ne določa nasprotnega. V Čehoslovaški in v Avstriji lahko žena prosto razpolaga s premoženjem, ki ga je prinesla v zakon. Če pa še gre za skup- no, med zakonskim oz. bračnim stanjem pridobljeno premoženje in ni mogoče ugotoviti, komu pripada, se ga dodeli zakonske- mu možu.

2. Nadzorstvo žene nad skup- nim premoženjem

Dandanes je skupnost premo- ženja še vedno splošno pravilo v veliki večini držav, in za že- ne, ki nimajo nikakih prihran- kov ali drugega premoženja, ti- čijo v tem sistemu neka določena prednost. V poslednjih letih so pa že pridobile neko določeno pravico do nadziranja skupnega premoženja, pa bodi to s svojo zakonito sposobnostjo in zmo- nostjo, skleniti posebno toza- devno pogodbo, v nekaterih dr- žavah pa še celo brez pogodbe. Tako se priznava na Norveškem premoženje kot skupno premo- ženje, ali žena upravlja svoj del, če ga seveda ima, povsem sama, in za vse, kar uporabi za to, da krije potrebe družine, lahko obremeni račun skupnega pre- moženja. V Nemčiji ima žena takozvano "pravico do ključev", to znači, da je ona sama odgo- vorna za vodstvo gospodinjstva in lahko zastopa svojega sopro- ga v vseh zadevah, ki se tičejo gospodinjstva. Mož mora jam- čiti za vsako obveznost, ki jo je storila ohraniti prevzela žena za namene gospodinjstva, čeprav ji mož to pravico spet lahko od- vzame v slučaju, da bi jo žena izrabljala. V Švici obstojijo slične zakonske določbe. Žena vodi gospodinjstvo in preskrbu- je tekoče potrebe in lahko za- stopa družino s svojim sopro- gom, ki je za obveznosti, ki jih žena storila v skupnem interesu, popolnoma odgovoren; to pra- vico pa ji lahko mož spet od- tegne, če se žena pokaže nez- možna ali pa nevredna tega za- upanja. V Angliji žena lahko — dasi je ločeno premoženje pravilo — zastavi kredit svoje- ga moža, da iz tega krije živ- ljenske potrebščine zase in za svojo družino, dočim v Belgiji, Avstriji, Jugoslaviji in Čehoslo- vaški zakonski mož jamči za dolgov, ki jih njegova žena na- pravi za gospodinjstvo, naspro- tno pa žena ne jamči za nobene dolgov moža.

Vendar, kakor smo videli v večini držav, zakonski mož še vedno povsem nadzira skupno premoženje — razen lastnih

prihrankov žene —, če ne obstoja kakšna posebna določa v državah, ki take po- be dovoljujejo, bodi nasprotno. To je pravni sistem v Franciji, Belgiji, predrevolucijski Holandski, Poljski, Ru- siji, Italiji, v skoraj vseh sko- ameriških državah in v nekaterih drugih.

Takšno je torej razmerje ženske do družbe ter do dr- nega udeleževanja. Vendar ta razmerja od leta do leta ša, in to v korist žensk, ki pa z vedno večjimi koraki po- popolni enakopravnosti odvisnosti nasproti. Razmerno se pa tudi veš- stvo žene v družbi, v gos- podarskem in političnem ljenju in obenem tudi vpliv. Ta vpliv se pa v korist celotnemu napredu- skokoma. Predsodki proti ženi premagani in so pa- tem pa ženske danes za ka- zujejo, da doseženi niso nevedne.

HUMOR

Zagovoril ga je
"Moja mama je do-
kakor tvoja!"
"Zato je pa moja
gospa, tvoja pa samo
na!"

HAYES DEN
OFFICE
Ustanovljen pred
CENE SO ZMERNE
Preiskava zado-
Nasproti Davis
v 2. nad-
stropju.
326 S STATE

Popolna zanemarjenost
je pravilni izraz za to, da je
pomazanjanje življenja in moči
kar bi morali biti.
Nuga-To
je prebrle zdravilne splošne,
bolje zdravijo, več moči in več
soterim možem in ženam in
bet in štridostni deli starim.
vam proda stalenčno dovolj in
zdravila NUGA-TONE tablete so
prave so jamčeno-ne jemljite
vi ste opravičeni do nabavljen.

POJASNILO
Valed deprente in
krize, ki je sadela tati
članstvo oziroma naroč-
šega lista Prosveta, je
da pojasnimo tajnik
stopnikom Prosveta,
vzamejo od naročnikov
Prosveta naročnino tudi
pol leta in kjer ni dr-
samo za četrt leta. V
se dobiti da, ker razm-
vajo to. List Prosveta
prizadet v ti krizi in
razmet na tajnike in
da skušajo kjerkoli
hraniti naročnike na
Apeliramo tudi na
naročnike, da naj še
poravnajo svojo naroč-
ni mogoče plačati celotno
čajfe polletno naročn-
da se ohrani list še
dnevnik.
Philip Godina, uprav.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knji- ge, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva- slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Redwilt 4964

Chicago, Ill.

Tam se dobe na šolje tudi vse ustrezne pošilke